

การศึกษาเปรียบเทียบระบบความสัมพันธ์ในเครือญาติกลุ่มชาติพันธุ์ ม้งกับกลุ่มสังฆะในพระพุทธศาสนา

A Comparative Study of the Relationship between the Relatives of Hmong Ethnic Group and Sangha in Buddhism.

พระอานาจ พุทฺธวโส

Phra amnat Bhuddhavasō

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai Campus

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบระบบความสัมพันธ์ในเครือญาติกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง กับกลุ่มสังฆะในพระพุทธศาสนา” มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระบบความสัมพันธ์ในเครือญาติกลุ่มชาติพันธุ์ม้งกับกลุ่มสังฆะในพระพุทธศาสนา มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระบบความสัมพันธ์ในเครือญาติกลุ่มชาติพันธุ์ม้งกับระบบความสัมพันธ์ของสังฆะในพระพุทธศาสนา และเปรียบเทียบระบบความสัมพันธ์ของทั้งสองกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า

ระบบความสัมพันธ์ทางเครือญาติของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง เป็นกระบวนการจัดระเบียบทางสังคมโดยใช้วิธีการทางความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรมและวัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่ม ชาวม้งให้ความสำคัญกับระบบการสืบเชื้อสายผ่านสายโลหิต โดยการสืบเชื้อสายทางบิดาเป็นหลัก การนับความสัมพันธ์ทางเครือญาติจึงกระทำโดยการสืบย้อนกลับไปยังพ่อและปู่ขึ้นไปตามลำดับ ดังนั้น ผู้ชายจะสืบแซ่สกุลของพ่อ ผู้หญิงจะเปลี่ยนไปใช้แซ่สกุลของสามีหลังจากแต่งงาน ดังนั้น ผู้ชายชาวม้งทุกคนในแซ่ตระกูลเดียวกันถือเป็นพี่น้องกัน ความสัมพันธ์ทางเครือญาติของชาวม้ง นอกจากจะเป็นแบบระบบสายโลหิตโดยการสืบทอดโดยตรงจากบิดามารดาและโดยการแต่งงานแล้ว ยังเป็นเรื่องของการสืบทอดผ่านระบบวัฒนธรรมของความเป็นอัตลักษณ์ทางเครือญาติ ที่กลุ่มผู้นำและผู้นำทางพิธีกรรมสร้างขึ้นมา การสถาปนาความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เป็นการหล่อหลอมคนในสังคมให้มีการช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สร้างพลังความสามัคคี และเพื่อควบคุมพฤติกรรมเบี่ยงเบนของสมาชิกในสังคมให้เป็นกลุ่มชนที่มีอุดมคติเดียวกัน (Imagined Community) อีกทั้งยังเป็นการความเข้มแข็งและความเป็น

เอกภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง

ระบบความสัมพันธ์ของพระภิกษุสงฆ์ มีกรอบของพระธรรมวินัยเป็นบทบัญญัติในการอยู่ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่ม สังคมของสังฆะมีวิวัฒนาการไปตามลำดับ โดยมีปัจจัยอยู่ที่ยการขยายตัวของบุคคลที่เข้ามาในสังคมสงฆ์เป็นหลัก เมื่อมีสมาชิกเพิ่มเข้ามาในองค์กรสงฆ์มากขึ้น พระพุทธองค์ทรงบัญญัติพระวินัยขึ้นมาเพื่อเป็นข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันอย่างมีแบบแผน และเอื้อต่อการประพฤติปฏิบัติของสมาชิกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งเป็นการจัดระบบความสัมพันธ์ตามโครงสร้างพื้นฐานของการรวมกลุ่มกันทางสังคมของมนุษย์ ในเบื้องต้นพระพุทธองค์ทรงบัญญัติกฎเกณฑ์ทางสังคม เพื่อมุ่งหวังให้สมาชิกภายในสังฆะมีหลักการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม คือ การศึกษาอบรม การเลี้ยงชีพ การปกครอง วิธีดำเนินกิจกรรมต่างๆ (สังฆกรรม) เพื่อให้พระภิกษุสงฆ์ได้รับการฝึกหัดอบรมเจริญก้าวหน้าและเข้าถึงจุดหมายของพระศาสนา โดยมีพระวินัย (ศีล) ข้อประพฤติ และพระธรรม (คำสอน) หลักการปฏิบัติ เป็นหลักการในการดำเนินชีวิต กระบวนการทางสังคมของสงฆ์ให้ความสำคัญถึงสิทธิของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมและผลประโยชน์ต่าง ๆ ของกลุ่มโดยทั่วถึงและเท่าเทียมกัน มีความรู้สึกที่ดีต่อกัน เคารพในคุณค่าของกันและกัน อยู่ด้วยความกลมกลืนสมานฉันท์เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความสามัคคี ปฏิบัติต่อกันด้วยประโยชน์เกื้อกูลเป็นหลัก มีอิสรภาพทั้งทางกาย ทางวาจา และความคิด ซึ่งถือเป็นกลุ่มสังคมที่อุดมไปด้วยธรรมในการครองชีวิต

จากการศึกษาเปรียบเทียบระบบความสัมพันธ์ของทั้งสองกลุ่มสังคม คือ กลุ่มชาติพันธุ์ม้งกับกลุ่มสังฆะในพระพุทธศาสนา เมื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกันแล้ว ทำให้ทราบถึงแนวคิดทางทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติของระบบความสัมพันธ์ของทั้งสองกลุ่ม ดังนี้ ระบบความสัมพันธ์ของทั้งสองกลุ่มสังคม มีสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อีกทั้งปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม กระบวนการทางโครงสร้างของสังคมก็มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ แนวคิดทฤษฎีและรูปแบบการปฏิบัติของชาวม้ง ให้ความสำคัญอยู่ที่ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และพิธีกรรมเป็นสำคัญ โดยผ่านกระบวนการสืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษ เป็นวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง ส่วนกลุ่มของสังฆะ ให้ความสำคัญที่บทบัญญัติที่เป็นพระวินัย ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดกฎเกณฑ์ในการบังคับใช้กับสมาชิกภายในกลุ่ม และถือเป็นธรรมเนียมหรือวัฒนธรรมการปฏิบัติของกลุ่ม ทั้งนี้จุดมุ่งหมายของความสัมพันธ์ทั้งสองกลุ่มสังคมมุ่งถึงการสร้างสันติภาพ ภารดรภาพ และเอกภาพให้กับสมาชิกทุกคนในสังคมที่ตนอาศัยอยู่

คำสำคัญ: การศึกษาเปรียบเทียบ; ความสัมพันธ์

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to study relationship system among Hmong peoples and relationship system of Sangha of monks in Buddhism, and compare relationship system of those two groups. The study revealed that

The relationship system among Hmong peoples is a process of social organization by using belief, tradition, rites, and culture as the tool to make relationship among peoples in the group. Hmong peoples gave precedence to descent system mainly via the blood of father. To count relative relationship, it is done backward to father and grandfather respectively. So, the man was descended from father and the woman changed her surname to be the one of her husband after marriage. Therefore, all Hmong men with the same surname are brothers. Besides being a kind of blood system by being descended from father and mother and by marrying, it also was inherited via culture of relative identity created by leaders and rite leader. Establishment of relative relationship is to enlighten peoples in the society to support each other and have self-support, build unity, and control deviated behavior of members in the society to be in the (Imagined Community) and also strengthen unity of Hmong ethnic group.

Relationship system of monks is in the frame of discipline as the provision of co-living of group members. The Sangha society had evolution consecutively, where expansion of number of members in the monk society is the main factor. When number of members in the monk organization was increased, the Buddha regulated more discipline as the rule and regulation for co-living orderly, supporting practice of members in the same direction, organizing relationship system according to basic structure of social gathering of human. Preliminarily, the Buddha regulated social rules with intention to have members in the Sangha had appropriate principle for living; study, earning

living, administration, formal acts (Sangha Kamma) so that the monk would be educated to reach the Buddhism goal, where the discipline (Precept), code of practice and doctrine for practice are the principle for living. The social process of monk gave precedence to right of participation in activities and benefits of group thoroughly and equally, good feeling to one another, respecting one another, living with unanimity, order and tidiness, harmony, treating to one another with supporting mainly, physical, verbal, and thinking freedom. These are the social group plentiful with dharma in living.

From study on and comparison between relationship systems of those two groups, that is, Hmong peoples and Sangha in Buddhism, they revealed theoretical idea and practice method of relationship system of those two groups as follow: Those relationships systems of those two group had different social environment and culture and also different factor causing gathering and process of social structure, that is, the theoretical idea and practice method of Hmong peoples gave precedence to belief, customs, tradition, and rite via the process of inheriting from their ancestor as their own culture. The Sangha gave precedence to the provision of discipline as the rule and regulation for members in the group and tradition or culture for practice of the group. By the way, the goal of relationship system of those two group is to make peacefulness, brotherhood, and unity for all members in the society.

Keywords: A Compative Study; Relationship

บทนำ

มนุษย์ทุกคนมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันและสัมพันธ์กับสังคม มนุษย์จะอยู่โดยลำพังไม่ได้ ที่เป็นเช่นนั้นเกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น ลักษณะทางกายภาพ เมื่อมนุษย์เกิดมาไม่ได้รับการเลี้ยงดูจากพ่อแม่ ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากหมอ ย่อมยากจะมีชีวิตอยู่รอดได้ มีกิจกรรมอีกมากมาย ที่แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของมนุษย์จะต้องเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์เพื่อความอยู่รอด สนองความต้องการของตนเองความปลอดภัย

ในชีวิต และช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับตัวของมนุษย์เอง (ณรงค์ เลี้ยงประชา, 2541: 25) ระบบความสัมพันธ์ ครอบคลุมถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของมนุษย์แล้วเริ่มขยายจากวงแคบไปสู่วงกว้าง ความสัมพันธ์ถือเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มบุคคลในสังคมนั้นๆ ได้อย่างชัดเจน เพราะพฤติกรรมที่มนุษย์แสดงออกมา มีผลเกี่ยวข้องกับสังคมที่มนุษย์อาศัยอยู่ ทั้งด้านชีวภาพและทางกายภาพ สิ่งที่มนุษย์ได้แสดงออกมาเป็นวิถีชีวิต (สมภาร พรหมทา, 2542: 181) ที่ถูกสืบทอดจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานรุ่นหลัง ซึ่งจะเป็นไปในรูปแบบขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อและข้อประพฤติปฏิบัติต่างๆ ระบบความสัมพันธ์ภายในสังคม จึงมีบทบาทในการสรรค์สร้างบุคคล ให้มีพฤติกรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม มีความผูกพันของคนในกลุ่ม เพราะมีกฎระเบียบเป็นตัวกำหนดบทบาทหน้าที่ของชนในสังคมนั้น ๆ ให้มีแบบแผนเป็นรูปธรรมชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของกลุ่มชน ดังนั้นการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มมีระบบรูปแบบที่ชัดเจนย่อมเป็นพื้นฐานของมนุษย์ ที่จะช่วยให้เกิดความสามัคคี และทำให้สมาชิกในกลุ่มมีแรงจูงใจที่จะทำการสร้างสรรค์ ความเจริญงอกงามให้แก่สังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ให้มีความสันติสุข (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ประยุตฺโต), 2542: 186)

กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง (Hmong/Hmoob) เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีรูปแบบของการสร้างความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่มเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง สังคมชาวม้งเป็นสังคมที่อยู่บนฐานของจารีตประเพณี และวัฒนธรรมทางชนเผ่าสูงกลุ่มหนึ่ง ความสัมพันธ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาวม้ง คือ ระบบเครือญาติ ซึ่งเป็นความเชื่อทางวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ชาวม้งถือปฏิบัติสืบทอดกันมาอย่างไม่ขาดสาย และมีอิทธิพลต่อกลุ่มชาวม้งทุกกลุ่ม อัตลักษณ์ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ เป็นหัวใจหลักในการรวมกลุ่มความเป็นชาวม้งให้มีความเข้มแข็ง และเป็นหนึ่งเดียว กระบวนการรวมกลุ่มของชาวม้ง จะใช้สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมเข้ามาเป็นเครื่องมือในการสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม โดยมีระบบแซ่ตระกูลเป็นกลไกของการรวมกลุ่มทางสังคม ซึ่งวัฒนธรรมของชาวม้งมีการสืบเชื้อสายทางฝ่ายบิดา (Patrilineal Descent) เป็นหลัก สมาชิกทุกคนที่เป็นกลุ่มแซ่ตระกูลเดียวกัน ถือว่าเป็นญาติพี่น้องกัน และจะมีข้อกำหนดการปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน อีกทั้งยังเป็นการกำหนดสถานภาพและบทบาทของสมาชิกในสังคมให้มีพฤติกรรมเป็นแบบแผนเดียวกัน โดยคอยควบคุมความประพฤติของบุคคล ไม่ให้เบี่ยงเบนไปจากจารีตและค่านิยมดั้งเดิม (ชมรมบริการวิชาการ สถาบันวิจัยชาวเขา, 2541: 111 - 118) ปัจจัยเหล่านี้ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีความเป็นเอกภาพและสันติภาพอย่างแท้จริง

กระบวนการสร้างสันติภาพเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้สังคมมีความเป็นเอกภาพ

คือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมนุษย์ด้วยกัน คำสอนและหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสังคม และสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของพระพุทธศาสนา ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมได้มากที่สุดคือ คำสอนและหลักปฏิบัติในชั้นศีล ซึ่งถือว่าเป็นระบบการควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกทางกาย วาจา ของสมาชิกในสังคมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ความสัมพันธ์ในองค์กรของสงฆ์ถือว่าเป็นการปรับสภาพแวดล้อม ทางกายภาพของบุคคลในกลุ่มให้เป็นแบบแผนเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน เพราะกลุ่มของพระภิกษุสงฆ์ถือเป็นกลุ่มสังคมที่สมาชิกในองค์กรมาจากความหลากหลายทางกายภาพ และอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ที่เป็นบทบัญญัติเดียวกัน ซึ่งรวมไปถึงขนบธรรมเนียม วิถีชีวิตและวิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของพระภิกษุ ความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นการสร้างความรู้สึที่ดีต่อกัน เคารพในคุณค่าของกันและกัน อยู่ด้วยความกลมกลืนประสานกันเป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อเอื้ออำนวยให้สมาชิกทุกคนสามารถบำเพ็ญกิจการที่ดีงามยิ่งขึ้นไป และเข้าถึงจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา

ระบบความสัมพันธ์ในเครือญาติกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง

1. ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางเครือญาติ

ปัจจัยที่ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ม้งมีความสัมพันธ์ สรုပ်ได้ด้วยเหตุปัจจัย 3 ประการ ดังนี้

1) ปัจจัยของกลุ่มแซ่ตระกูลหรือการสืบเชื้อสาย แซ่ หรือ ภาษาทางสังคม มานุษยวิทยาเรียกว่า กลุ่มสังขญาติ (Clan) มีความสำคัญต่อชาติพันธุ์ม้งมาก ด้วยเหตุที่กลุ่มชาติพันธุ์ม้งยึดถือกลุ่มญาติและแซ่ตระกูลอย่างเหนียวแน่น ในสังคมและวัฒนธรรมม้งนั้น ญาติมักจะยึดถือสายเลือดเป็นหลัก โดยจะยึดตามแบบปิตาโลหิต (Patrilineal) คือการให้ญาติฝ่ายชายมีความสำคัญ มีสิทธิและหน้าที่พึงปฏิบัติต่อกันฉันญาติ คุณลักษณะแบบญาติปิตาโลหิตนี้ สมาชิกภายในกลุ่มมักจะให้ความเคารพนับถือญาติผู้ชายที่อาวุโส หรือผู้ที่มีฐานะทางสังคมสูง การนับความสัมพันธ์ทางเครือญาติจึงกระทำโดยการสืบทอดกลับไปยังพ่อและปู่ขึ้นไปตามลำดับ ดังนั้นผู้ชายจะสืบแซ่สกุลของพ่อ ส่วนผู้หญิงจะเปลี่ยนไปใช้แซ่สกุลของสามีภายหลังจากแต่งงาน ฉะนั้นสำหรับผู้ชายม้งแล้วชายทุกคนในแซ่ตระกูลของตนถือเป็นพี่น้อง (Kwv tij) เดียวกัน ส่วนผู้ชายในแซ่สกุลอื่นนั้นจะเป็นเพียงญาติต่างแซ่ตระกูล (neej tse) โดยอาจจะเป็นญาติทางภรรยาของตน ญาติทางแม่ของตนหรือญาติทางภรรยาของพี่หรือน้องของตนเป็นต้น ฉะนั้นทุกคนในสังคมม้งจึงล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน ไม่ว่าจะเป็นภายในหรือระหว่างแซ่สกุล (ปันแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2546 : 214 - 215)

2) ปัจจัยการนับญาติสายเดียว ญาตินั้นนอกจากผูกพันทางสายเลือดตามกลุ่ม

แซ่ตระกูลแล้ว ญาติยังมีความผูกพันกันทางวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อมาเกี่ยวข้องด้วย กล่าวคือในกลุ่มญาติจะมีสัญลักษณ์ที่เป็นความเชื่อที่เหมือนกัน ในทางมานุษยวิทยาเรียกสัญลักษณ์นี้ว่า (Totem) และสัญลักษณ์นี้มักจะเป็นสิ่งที่ศักดิ์สิทธิ์ กลุ่มชาติพันธุ์ม้งนอกจาก “แซ่” แล้ว ม้งมี Totem ที่เป็นสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์ หน้าที่ของ Totem เป็นการรวมกลุ่มญาติ เพื่อให้สมาชิกเกิดความผูกพันเข้ากันด้วยอารมณ์และความรู้สึก ว่าพวกเขาเป็นกลุ่มที่มีเลือดเนื้อเชื้อไขมาจากบรรพบุรุษร่วมกัน ดังนั้นลักษณะทางการสืบสายเลือดของกลุ่มญาติและ Totem ทำให้คนในกลุ่มแซ่ตระกูลเดียวกัน รู้สึกสนิทสนมเข้ากันได้อย่างรวดเร็ว และแสดงความนับถือรักใคร่โดยถือปฏิบัติติดต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน หน้าที่ของวัฒนธรรมดังกล่าวนี้ ถือว่าเป็นกลไกทางสังคมที่ดี

3) ปัจจัยความเชื่อในด้านพิธีกรรมหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ สำหรับความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่สืบทอดผ่านระบบวัฒนธรรมนั้น เป็นลักษณะของความเป็นอัตลักษณ์ทางเครือญาติที่กลุ่มผู้นำทางเครือญาติและผู้นำทางพิธีกรรมสร้างขึ้น มาแล้วมีการถ่ายทอดสืบทอดกันมารุ่นแล้วรุ่นเล่า ทั้งในรูปแบบของนิยาย กฎเกณฑ์ การใช้คำศัพท์เรียกเครือญาติ การสถาปนาความสัมพันธ์ทางเครือญาติในพิธีแต่งงาน การประกอบพิธีกรรมบูชาวิญญาณ บรรพบุรุษ การช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การแสดงพลังความสามัคคี และการควบคุมพฤติกรรมเบี่ยงเบนของสมาชิกภายในกลุ่ม เป็นต้น

2. ระบบความสัมพันธ์ในกลุ่มเครือญาติชาติพันธุ์ม้ง

ระบบเครือญาติ เป็นการจัดระเบียบความสัมพันธ์ของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันทางสายเลือด การแต่งงาน และโดยสมมติ(ตามกฎหมายและตามพิธีกรรม) บุคคลที่สังคมม้งระบุว่าเป็นเครือญาติกัน ความสัมพันธ์เหล่านี้แสดงออกมาในรูปแบบ ดังต่อไปนี้

1) ความสัมพันธ์แบบครัวเรือน (Household relationship) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครัวเรือนเดียวกัน นับเป็นความสัมพันธ์ที่กระชับที่สุดในสังคมม้ง สมาชิกในครัวเรือนจะมีความผูกพัน ความสนิทสนม ความรักใคร่ปรองดองกัน ความสัมพันธ์แบบนี้ชาวม้งเรียกว่า “อี่ เจ๋ เหน่งอ” ซึ่งมีความหมายว่า “คนในบ้านเดียวกัน”

2) ความสัมพันธ์แบบสายตระกูล (Lineage relationship) เป็นความสัมพันธ์ทางเครือญาติที่มีระดับกว้างกว่าความสัมพันธ์ในครัวเรือน ขอบเขตความสัมพันธ์แบบนี้เป็นไปตามการนับถือเครือญาติในวัฒนธรรมของสังคม ชาวม้งเรียกว่า “อี่ จั่ว กือ ตี้” ซึ่งหมายความว่า “พี่น้องกลุ่มหนึ่ง” สังคมม้งเป็นสังคมที่สืบเชื้อสายทางฝ่ายชาย การสืบเชื้อสายที่แสดงความเป็นเครือญาติในสายตระกูล (Lineage) เดียวกัน จะมีขอบเขตไปถึงห้าชั่ว

รุ่นอายุคน (Generations) คือนับตั้งแต่รุ่นลูก (ชมหัยวะ) รุ่นพ่อ-แม่ (ตลี-เหนียะ) รุ่นปู่-ย่า (เหย์อร์-ป้อฮ์) รุ่นทวด (กั้ง) และรุ่นพ่อแม่ของทวด (ซัว) ดังนั้น ในระหว่างขามังด้วยกัน ถ้าสามารถสืบสายไปได้ว่าสืบเชื้อสายโดยตรงมาจากทั้งห้ารุ่นดังกล่าว ถือว่าเป็นสายตระกูลเดียวกันทั้งสิ้น

3) ความสัมพันธ์แบบแซ่ตระกูล (Clan relationship) เป็นความสัมพันธ์ทางเครือญาติ ซึ่งกว้างขวางกว่าความสัมพันธ์ในรูปแบบครัวเรือน และแบบสายตระกูลความสัมพันธ์ในแบบนี้มีแซ่ตระกูลหรือที่ขามังเรียกว่า “เส่ง” เป็นตัวกำหนดความเป็นเครือญาติในระดับนี้ แม้ว่าสมาชิกบางคนหรือหลายๆ คน จะไม่ได้มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือดเลย แต่วัฒนธรรมของขามังก็ได้กำหนดให้บุคคลใช้แซ่เดียวกันมีความเป็นพี่น้องกัน หรือเป็นเครือญาติกัน ดังนั้นชายและหญิงที่มีแซ่เดียวกันจึงไม่สามารถที่จะแต่งงานกันได้ หรือมีความสัมพันธ์ทางเพศกันได้ การจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมรูปแบบนี้เป็นการจัดที่กว้างขวาง และรวมสมาชิกเข้าไว้เป็นจำนวนมาก

4) ความสัมพันธ์แบบต่างแซ่ตระกูล เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการแต่งงานระหว่างชายและหญิง สามารถจัดได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ทางเครือญาติในอีกรูปแบบหนึ่งระหว่างบุคคลต่างแซ่ตระกูล แต่เป็นการถือเครือญาติที่ไม่กว้างขวางนัก โดยปกติมักจะมีความสัมพันธ์ระหว่างสองครัวเรือนที่ชายและหญิงแต่งงานกัน กล่าวคือฝ่ายชายจะเรียกครอบครัวของฝ่ายหญิงว่า “เน่ง จา” ซึ่งหมายความว่า “ครอบครัวของภรรยา” ได้แก่พ่อ แม่ พี่ น้องของภรรยา ความสำคัญของการจัดเครือญาติแบบนี้ถือเป็นเรื่องเชื่อมโยงระหว่างแซ่ตระกูลต่าง ๆ ให้เกิดเป็นสังคมมั่งในส่วนตัวทั้งหมด แม้ว่าจะไม่ได้เป็นความสัมพันธ์ที่กว้างขวางอย่างในระดับสายตระกูลก็ตาม (สถาบันวิจัยชาวเขา, 11 - 16)

3. โครงสร้างทางวัฒนธรรมของกลุ่มเครือญาติชาติพันธุ์ม้ง

กลุ่มเครือญาติชาติพันธุ์ม้ง นับได้ว่าเป็นกลุ่มญาติที่มีความใกล้ชิดกัน ในทางมานุษยวิทยาถือว่าเป็นญาติวงใน ซึ่งระบบเครือญาติแบบนี้ มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสังคมโดยครอบครัวเครือญาติ ซึ่งเป็นพื้นฐานทางโครงสร้างทางสังคม และมีประเพณีวัฒนธรรมจารีตมาเสริมให้เกิดความเข้มแข็ง

กลุ่มขามังนอกจากจะมีระบบการปกครองที่หลากหลาย คือผสมผสานระหว่างรูปแบบดั้งเดิมและระบบการปกครองสมัยใหม่ แต่ขามังก็มีโครงสร้างของระบบเครือญาติอีกชั้นเป็นกรอบของการอยู่ร่วมกัน นักมานุษยวิทยาแบ่งโครงสร้างของระบบเครือญาติในสังคมม้งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (สุนทรี พรหมเมศ รศ., 2544 : 39 – 41)

แนวคิดแรกเชื่อว่า ระบบแซ่ตระกูลเกิดขึ้นในสังคมม้งมาตั้งแต่แรก ตามนิยายเรื่อง น้ำท่วมโลก กล่าวคือ ภายหลังจากน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่คงเหลือเพียงสองพี่น้องชายหญิง คู่เดียวบนผืนโลก ทั้งสองแต่งงานกันและให้กำเนิดลูกมีลักษณะกลมและนึ่มเหมือนลูกโป่ง ทั้งสองจึงทำตามคำแนะนำของพระเจ้า (Saub) โดยการตัดเป็นเศษชิ้นเนื้อแล้วนำไปแขวนตามกิ่งต้นไม้ต้นหญ้ารอบบ้าน รุ่งเช้าขึ้นมาก็พบว่ามีกระตอมเกิดขึ้นมากมายตามที่ต่าง ๆ เศษชิ้นเนื้อแต่ละชิ้นได้กลายเป็นคู่สามีภรรยาใหม่ในกระตอมแต่ละหลัง เมื่อสอบถามจึงได้ความว่าแต่ละคู่มีชื่อที่เป็นของแซ่ตระกูลต่าง ๆ ของคนม้ง สองพี่น้องสามีภรรยาจึงกำหนดกฎเกณฑ์ให้คู่ที่เกิดขึ้นใหม่ ว่าห้ามไม่ให้ลูกหลานของแต่ละคู่แต่งงานกันเองภายในแซ่ตระกูล แต่ให้แต่งงานกับแซ่ตระกูลอื่น มิฉะนั้นก็จะเกิดลูกมาไม่สมบูรณ์ดังลูกของสองพี่น้องสามีภรรยา กฎเกณฑ์ดังกล่าวชาวม้งยังคงถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดในสังคมม้งปัจจุบัน

แนวคิดที่สอง เชื่อว่าระบบแซ่ตระกูลในสังคมม้งนั้นมิได้ติดมากับคนม้งตั้งแต่ต้น แต่ได้รับอิทธิพลมาจากคนจีน นักมานุษยวิทยาเองก็ค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์บางอย่างว่า คนม้งนำเอาระบบแซ่ตระกูลมาจากชาวจีน โดยเฉพาะในยุคที่คนจีนได้เข้ามาในบริเวณที่ชาวม้งตั้งถิ่นฐานอยู่ มีการจัดตั้งขุนนางระดับท้องถิ่นขึ้น ผู้นำชาวม้งบางคนยืมเอานามสกุลขุนนางชั้นสูงของชาวจีนมาใช้ ทั้งนี้เพื่อความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ ในทางกลับกันเป็นนโยบายของผู้นำจีนในการที่จะผสมผสานชาวม้งและกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้กลายเป็นจีนในที่สุด

กลุ่มนับถือผี (sub-clan) เป็นกลุ่มเครือญาติภายในแซ่เดียวกันที่ประกอบพิธีกรรมบางอย่างเหมือนกัน พิธีกรรมที่มักจะมีการอ้างอิงถึงอยู่เสมอเมื่อต้องสอบถามความสัมพันธ์ทางเครือญาติในสังคมม้งได้แก่ พิธีเลี้ยงผีประตูบ้าน (Dab Roog) พิธีเลี้ยงผีวัว (Nyuj Dab) พิธีศพและลักษณะของหลุมฝังศพ ถ้าเป็นคนในแซ่เดียวกันการประกอบพิธีกรรมเหล่านี้แบบเดียวกัน ก็สันนิษฐานได้ในระดับหนึ่งว่า สืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน กลุ่มผู้อาวุโสในสังคมม้งสั่งสอนแก่ลูกหลานอยู่เสมอว่าให้ดูที่การมีชื่อบรรพบุรุษคนเดียวกันเป็นหลัก

กลุ่มร่วมสายโลหิต (Lineage) หมายถึงกลุ่มคนในแซ่เดียวกันที่ยังคงสามารถสืบทราบถึงชื่อของบรรพบุรุษร่วมที่เป็นคนเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการย้อนหลังไปถึงกี่ชั่วรุ่น (Generation) ก็ตาม แม้ว่าสมาชิกในกลุ่มแซ่ดังกล่าวแยกย้ายกระจัดกันไปอยู่คนละทาง เป็นระยะเวลานานหลายชั่วรุ่น การประกอบพิธีกรรมบางอย่างแตกต่างกันไป แต่ถ้ายังสามารถสืบสาวกลับไปถึงชื่อของบรรพบุรุษคนเดียวกันแน่นอนว่าพวกเขาเป็นคนร่วมสาย

โลหิตเดียวกัน

สมาชิกในกลุ่มชาติพันธุ์มั่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในสังคมต่างระดับกัน เพราะมาจากระบบความเชื่อในลัทธิดั้งเดิม ระบบของแซ่ตระกูลและการสืบทอดทางสายเลือดปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวเชื่อมคนมั่งเข้าด้วยกัน โครงสร้างทางสังคมระบบเครือญาติทั้ง 3 รูปแบบนี้ จะมีระดับความเป็นเครือญาติที่แตกต่างกัน ความเชื่อมสัมพันธ์ก็จะมีระดับที่แตกต่างกันออกไป แต่มีความหมายของความเป็นเครือญาติทั้งสิ้น โครงสร้างของระบบเครือญาติของชาวมั่งความเชื่อและพิธีกรรม ดูเหมือนจะมีอิทธิพลต่อการประพฤติปฏิบัติในวิถีชีวิตของชาวมั่งค่อนข้างมาก ความเชื่อบางอย่างนำมาสู่แนวทางการปฏิบัติของกลุ่มได้เหมือนกัน (ปิ่นแก้ว เหลืออร่ามศรี, 210 - 214)

2.4 จุดมุ่งหมายของระบบเครือญาติชาติพันธุ์มั่ง

วัฒนธรรมการรวมกลุ่มของสมาชิกภายในสังคม ระบบเครือญาติถือเป็นเครื่องมือในการจัดระเบียบสังคมให้บุคคลรวมเป็นสังคม ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน โดยเริ่มตั้งแต่บุคคลจากวงแคบไปถึงวงกว้างจนเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group) จนทำให้เกิดการรวมกลุ่ม (Conglomeration) กระบวนการนับญาติเพื่อให้รู้ว่าใครมีฐานะอย่างไรในตระกูลที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่ตัวของเราเองออกไป เพื่อให้รู้และลำดับได้อย่างถูกต้องในการเรียกขานชื่อของบุคคลนั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวของเราเอง อีกทั้งยังเป็นการรวมกลุ่มตามสถานภาพทางสังคม (Social status group) ที่มีพฤติกรรมและความเชื่อเหมือนกัน เพื่อดำรงไว้ซึ่งความเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มตนเอง กลุ่มชาติพันธุ์มั่งถือเป็นอีกกลุ่มสังคมหนึ่ง ที่มีวัฒนธรรมการรวมกลุ่มด้วยระบบเครือญาติเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยอาศัยความเชื่อ จารีต ประเพณีและพิธีกรรมเป็นเครื่องมือในการรวมกลุ่ม ปัจจัยเหล่านี้ถูกสืบทอดผ่านทางวัฒนธรรมความเชื่อ และสมาชิกภายในกลุ่มถือปฏิบัติกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ระบบความสัมพันธ์ของสังฆะในพระพุทธศาสนา

1 ปัจจัยที่ทำให้สังฆะเกิดการรวมกลุ่ม

พระพุทธศาสนาอุบัติขึ้นในท่ามกลางความเชื่อที่หลากหลาย และความเป็นอยู่ของประชาชนในชมพูทวีปยังถูกกำหนดด้วยระบบความเชื่อถือและคำสอนของศาสนาพราหมณ์ ในทางสังคมมนุษย์ถูกแบ่งออกเป็นวรรณะต่างๆ 4 วรรณะ และยังมีกลุ่มคนที่อยู่นอกวรรณะที่ต่ำลงไปอีก เช่น พวกจัณฑาล หินชาติ เป็นต้น ระบบชนชั้นวรรณะ เป็นระบบชนชั้นที่กำหนดกันด้วยชาติกำเนิด ที่มีมาแต่เดิมก่อนพระพุทธเจ้าอุบัติขึ้น ถือเป็นการเชื่อแบบดั้งเดิมก่อนพุทธกาลนานมาแล้ว โดยแบ่งออกเป็น วรรณะ 4 จำพวก ได้แก่

กษัตริย์ ขนชั้นเจ้าหรือชนชั้นปกครอง ได้แก่ผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงปลอดภัยของบ้านเมือง บุคคลในวาระนี้จะได้รับการศึกษาวิชาการด้านการปกครอง การทหารหรือพิชัยสงคราม

พราหมณ์ ขนชั้นเจ้าตำราเจ้าพิธี ได้แก่ผู้มีหน้าที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา และเป็นครูสอนวิชาการต่างๆ ให้แก่บุคคลในวาระอื่น บุคคลในวาระนี้จะได้รับการศึกษา วิชาศาสนา ปรัชญา และวิชาการทั่วไปจัดว่าเป็นพวกนักปราชญ์

แพศย์ ขนชั้นพ่อค้าและกสิกร ได้แก่ผู้มีอาชีพค้าขายและทำกสิกรรมบุคคลในวาระนี้จะได้รับการศึกษาวิชาการพาณิชย์กรรมและการเกษตร

ศูทร พวกทาสกรรมกร ได้แก่ผู้มีอาชีพเป็นกรรมกรรับจ้าง หรือผู้ใช้แรงงาน บุคคลในวาระนี้มีการศึกษาน้อย และวิชาการบางอย่างถูกห้ามเรียนตามคำสอนของศาสนา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2548: 135)

ในวาระทั้ง 4 กษัตริย์และพราหมณ์ ถือว่าเป็นวาระสูงแพศย์เป็นวาระระดับกลาง ศูทรถือว่าเป็นวาระต่ำ บุคคลที่ถูกจัดให้อยู่ในวาระใดวาระหนึ่งใน 4 วาระดังกล่าว เรียกว่า สวรรณะ หมายถึงเป็นผู้มีวาระสังกัด อีกกลุ่มหนึ่งที่อยู่นอกวาระทั้ง 4 เรียกว่า อวาระ หมายถึงผู้ที่ไม่มีวาระสังกัด ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต่ำที่สุด มีชื่อเรียกดังนี้ เช่น จันทร ทินชาติ อธิศูทร และปุกกุสะ เป็นต้น (วิรัช ธีรพันธุ์เมธี, 2547: 4-5)

ระบบของวาระ เป็นการแบ่งชนชั้นทางสังคมตามหลักความเชื่อของศาสนา พราหมณ์ การแบ่งกลุ่มคนออกเป็นวาระต่างๆ เหล่านี้ตอนแรกยังไม่เคร่งครัดมากนัก ต่อมาพวกวาระพราหมณ์เห็นว่า อาชีพประกอบพิธีกรรมและสอนศาสนาเป็นอาชีพที่มีเกียรติเป็นที่เคารพนับถือของบุคคลทั่วไป จึงคิดสงวนไว้ให้เฉพาะลูกหลานของตนเท่านั้น จึงดำเนินการสอนว่า ห้ามแต่งงานข้ามวาระและคนที่เกิดในวาระใดก็ต้องเป็นวาระนั้นไปตลอดชีวิต จึงแบ่งกลุ่มคนออกเป็นวาระตามลักษณะอาชีพและแบ่งตามสายเลือด และมีการรังเกียจวาระกันขึ้นในเวลาต่อมา นับตั้งแต่นั้นมาจึงมีการถือเอาชาติกำเนิดเป็นเกณฑ์ บุคคลเกิดในวาระใดย่อมได้รับสิทธิและแนวทางดำเนินชีวิต ตามที่หลักคำสอนที่ได้ขีดวางไว้สำหรับวาระนั้น ไปชั่วชีวิตของตน (พระเทพเวที (ประยูร ปยุตโต), 2532) ระบบของกลุ่มวาระเหล่านี้ จะมีการดำรงชีพและความเป็นอยู่ที่เป็นแบบเฉพาะของกลุ่มตนเอง โดยมีการแบ่งกลุ่มของตนออกมาชัดเจน และจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวในกิจกรรมกับกลุ่มอื่นหรือกลุ่มที่สูงหรือต่ำกว่ากลุ่มของตน จะมีได้ก็ต่อเมื่อกลุ่มวาระนั้นมีฐานะความเป็นอยู่ที่ใกล้เคียงกัน ก็จะมีการทำกิจกรรมหรือสมาคมร่วมกัน โดยมีเกณฑ์ที่เป็นข้อปฏิบัติในการกำหนดเฉพาะกลุ่ม

วาระของตอนเท่านั้น ทั้งนี้การแบ่งตามกลุ่มวาระทั้ง 4 จะเป็นเกณฑ์ตายตัว หากบุคคลต่างกลุ่มวาระแต่งงานกัน และบุตรที่เกิดมาก็จะเป็นชนชั้นทางกลุ่มสังคมขึ้นมาอีกหนึ่งกลุ่มคือ กลุ่มของจันทาล หินชาติ อธิศุทร และปุกกุสะ เป็นต้น

การรวมกลุ่มของสังฆะในครั้งสมัยพุทธกาล เป็นการรวมกลุ่มที่แตกต่างจากกลุ่มทั้งหลายที่มีอยู่ในยุคนั้น ตลอดถึงสังฆะเป็นกลุ่มลักษณะพิเศษที่ไม่มีกลุ่มใดเสมอเหมือนหลังจากที่พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้และเผยแผ่พระสัทธรรมไปยังชนกลุ่มใหญ่น้อยต่างๆ ทำให้ประชาชนสนใจและเลื่อมใสเป็นจำนวนมาก นอกจากพระพุทธองค์ทรงประกาศศาสนธรรมคำสอนแล้ว เพื่อให้เกิดผลในทางความเชื่อถืออย่างใหม่ของประชาชน พระพุทธองค์ยังได้ทรงนำหลักการมาปฏิบัติให้เกิดผลในรูปสถาบันอีกด้วย โดยทรงตั้งคณะสงฆ์ขึ้นมา คณะสงฆ์นี้เปิดรับบุคคลจากทุกวรรณะและนอกรวรรณะ ทุกคนที่เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มสังฆะแล้ว มีสิทธิเสมอกันในการปกครองและชีวิตทางสังคม และมีโอกาสเท่ากันในการศึกษาอบรมตลอดจนการปฏิบัติ เพื่อเข้าถึงจุดหมายสูงสุดที่ชีวิตในสงฆ์จะให้เข้าถึงได้ ดังพุทธพจน์ที่ว่า “บรรดาวรรณะทั้งสิ้น ผู้ใดเป็นภิกษุสิ้นกิเลสแล้ว อยู่จบพรหมจรรย์แล้ว ทำกิจที่ตนจะต้องทำสำเร็จแล้ว ปลงภาระลงได้แล้ว ลุถึงประโยชน์ตนแล้ว หมดเครื่องผูกมัดไว้ในภพแล้ว...ผู้นั้นจึงเรียกได้ว่าเป็นผู้เลิศกว่าวรรณะเหล่านั้น ด้วยว่าธรรมเป็นสิ่งประเสริฐสุดในหมู่ชนทั้งในปัจจุบันและภายหน้า” (พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เล่ม 11 ข้อ 71: 107) จากการปฏิบัติทางสังคมและคำสอนของพระพุทธองค์ทำให้กลุ่มคนในวรรณะต่างๆ มีความสนใจและเลื่อมใสจึงน้อมนำหลักธรรมไปปฏิบัติ ทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นเห็นธรรม บรรลุธรรมและรู้แจ้งแห่งธรรมประกาศตนเป็นอุบาสก อุบาสิกาถึงพระรัตนตรัยตลอดชีวิต บุคคลบางกลุ่มถึงกับขอบรรพชาและอุปสมบทเข้ามาในพระธรรมวินัย เพื่อศึกษาให้รู้แจ้งธรรม ข้ามความสงสัย ทำให้เกิดกลุ่มสังฆะขึ้นมา ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าวข้างต้นนี้ทำให้สังฆะเกิดการรวมตัวกันเป็นสังคมขึ้นมาใหม่ในสมัยครั้งพุทธกาล ซึ่งสามารถสรุปถึงปัจจัยของการเกิดขึ้นของกลุ่มสังฆะ ได้ดังต่อไปนี้

2 ระบบความสัมพันธ์ของสังฆะ

ในหลักคำสอนและหลักปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา ส่วนที่เกี่ยวข้องกับบุคคลในการอยู่ร่วมกันภายในสังคม จะสะท้อนถึงเจตนารมณ์ของความสันติและความสงบสุข ไม่ว่าสังคมนั้นจะอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม หลักคำสอนและหลักปฏิบัติในชั้นศีลในทางพระพุทธศาสนา มุ่งเน้นถึงระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของบุคคลได้มากที่สุด เพราะศีลเป็นระบบการควบคุมชีวิตด้านนอกเกี่ยวกับการแสดงออกมาในทางด้านกายและวาจา ให้เป็นระเบียบ

และเอื้อต่อความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของหมู่ชน การจัดสภาพความเป็นอยู่และสิ่งแวดล้อมให้เรียบร้อยและเกื้อกูลต่อการดำรงอยู่ด้วยดีของหมู่ชน และความผาสุกแห่งสมาชิกทั้งปวงของหมู่ชน อันจะเอื้ออำนวยให้ทุกคนสามารถบำเพ็ญกรณียกิจที่พึงามยิ่งๆ ขึ้นไป เพื่อบรรลุจุดหมายสูงสุดของชีวิต หรือเพื่อเข้าถึงประโยชน์และความดีงามตามอุดมการณ์ของหมู่ชน ตลอดจนเกื้อกูลแก่หมู่ชนและเผยแผ่อุดมการณ์ อันจะเป็นประโยชน์สุขและความดีงามของตนให้แก่ขยายกว้างขวางออกไป ศีลพื้นฐานหรือขั้นต้นที่สุดคือการไม่เบียดเบียนผู้อื่นด้วยกายหรือวาจา และการไม่ทำลายสติสัมปชัญญะที่เป็นตัวคุมศีลของตน (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2546: 431)

3. โครงสร้างและการบริหารงานของสังฆะ

โครงสร้างในความสัมพันธ์ของสังคมเน้นอยู่ที่ ความเป็นอยู่ทั้งส่วนตัวและที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพซึ่งได้กำหนดวางไว้ เพื่อทำให้ความเป็นอยู่นั้นกลายเป็นสภาพอันเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติกิจต่าง ๆ และเป็นแนวทางที่จะได้เข้าถึงจุดหมายอันดีงาม ซึ่งเป็นอุดมคติของคนในสังคมหรือชุมชนนั้น โดยทั่วไปประเพณีความประพฤติดีจะมีลักษณะเป็นการปิดกั้นโอกาสที่จะทำความชั่ว และส่งเสริมโอกาสสำหรับทำคุณงามความดี โดยฝึกให้คนได้รู้จักสร้างความสัมพันธ์ด้านกาย วาจา ที่ดีงามกับสภาพแวดล้อม ซึ่งจะเป็นผลเอื้ออำนวยต่อการดำรงอยู่ทั้งของตนและชุมชน หรือสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และเอื้ออำนวยแก่การทำความดีต่างๆ ที่ยิ่งขึ้นไป พร้อมกันนั้นก็เป็นการฝึกอบรมชีวิตด้านกายและวาจาของบุคคลให้มีความพร้อมยิ่งขึ้นไป ที่จะเสวยผลและทำกิจเช่นนั้นด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคม คือการอยู่ร่วมกันด้วยดีระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ในสภาพที่เกื้อกูลเช่นนั้น สมาชิกแต่ละคน นอกจากสามารถดำรงตนอยู่ได้ด้วยดีแล้วยังมีโอกาสที่จะกระทำความดีที่ดียิ่งหรือเข้าถึงสิ่งที่มีคุณค่าสูงขึ้น

สังคมของสังฆะก็เช่นเดียวกันที่มีสมาชิกรวมกลุ่มกันเป็นสังคมใหญ่ มีกรอบความประพฤติปฏิบัติเป็นของตนเอง เพื่อที่จะนำตนเองเข้าถึงคุณธรรมขั้นสูงที่เป็นแก่นสารของชีวิต แต่กระนั้นการอยู่ร่วมกันของคนหมู่มากก็ต้องมีการควบคุมดูแลกัน ให้อยู่ในกรอบของสังคมเพราะผู้ที่มาก่อนย่อมรู้ถึงข้อวัตรปฏิบัติ ส่วนผู้ที่เข้ามาใหม่ยังไม่รู้ถึงสิ่งที่ควรปฏิบัติสิ่งที่ควรเว้น เมื่อมีบุคคลเข้ามาในสังคมของสังฆะมากขึ้นจนเป็นสังคมที่มีขนาดใหญ่ พระพุทธองค์ทรงเห็นว่าสมควรที่จะมอบหมายภาระให้สงฆ์ได้ปกครองกันเอง โดยอาศัยคณะสงฆ์และยึดหลักการของพระธรรมวินัยเป็นฐานในการปกครอง

4. จุดมุ่งหมายของระบบความสัมพันธ์ของสังฆะ

การรวมกลุ่มของสังฆะ ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่เกิดขึ้นมาในครั้งพุทธกาลจนถึงปัจจุบัน วัตถุประสงค์ที่เป็นเป้าหมายหลักของกลุ่มนั้นย่อมแตกต่างกันไปจากกลุ่มนักบวชหรือสังคมกลุ่มอื่นๆ ที่พระพุทธองค์ทรงมุ่งหวัง การรวมกลุ่มของสังฆะที่เกิดจากความสัมพันธ์กันทางสังคมในพระพุทธศาสนา จุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ การปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบแห่งมรรค มีปัญญารู้เห็นชอบด้วยธรรม น้อมนำตนให้พ้นจากกิเลสตัณหาทั้งปวงจนสำเร็จความมุ่งหวังแห่งชีวิต คือการบรรลุพระนิพพานและคุณพิเศษอื่นๆ ที่มนุษย์ต้องการ บุคคลจะเข้าถึงโดยประจักษ์แก่ตนเองด้วยความสามารถ ความสนใจ ใส่ใจและการลงมือปฏิบัติ โดยมีพระพุทธองค์ ครู อาจารย์เป็นผู้แนะนำสั่งสอนช่วยเหลือ ต่อจากนั้นบุคคลเหล่านั้นจำเป็นต้องใช้ความอดทนฝึกหัดอบรมลงมือปฏิบัติด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อเข้าถึงจุดหมายหรือบรรลุสิ่งที่ตนต้องการ

สรุป

ระบบความสัมพันธ์ของทั้งสองกลุ่ม คือกลุ่มชาติพันธุ์มั่งกับกลุ่มสังฆะ ทำให้ผู้เขียนพบว่า แนวคิดทางทฤษฎีและวิธีการปฏิบัติของระบบความสัมพันธ์ของทั้งสองกลุ่มมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน อีกทั้งปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมกลุ่มก็มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ แนวคิดทฤษฎีและรูปแบบการปฏิบัติของชาวม้งให้ความสำคัญอยู่ที่ความเชื่อ จารีตประเพณี และพิธีกรรมที่ถูกสืบทอดต่อมาจากบรรพบุรุษ เป็นวัฒนธรรมของกลุ่มตนเอง ส่วนกลุ่มของสังฆะ มีบทบัญญัติที่เป็นพระวินัย ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมหรือวัฒนธรรมการปฏิบัติของกลุ่ม แต่ทั้งนี้จุดมุ่งหมายของความสัมพันธ์ทั้งสองสังคมอยู่ที่ การสร้างสันติภาพ เอกภาพ และภราดรภาพให้กับสมาชิกทุกคนในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่

บรรณานุกรม

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539) **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ชมรมบริการวิชาการ สถาบันวิจัยชาวเขา. (2541) **ชาวเขา: ความเข้าใจกับชนเผ่าต่างวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่: นันทกานต์ กราฟฟิค การพิมพ์.
- ณรงค์ เส็งประชา. (2541). **มานุษยวิทยาประยุกต์ในการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2546). **อัตลักษณ์ชาติพันธุ์ และความเป็นชายขอบ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แปลน พรินต์ติ้ง จำกัด.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2532). **พุทธศาสนากับสังคมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มูลนิธิโกมลคีมทอง.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). **พุทธธรรม ฉบับขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ประยุทธ์โต). (2542). **มองสันติภาพโลก ผ่านภูมิหลังอารยธรรมโลกาภิวัตน์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม.
- วิรัช ธีรพันธุ์เมธี. (2547). **พุทธปรัชญาการปกครอง**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ ดวงแก้ว.
- สมภาร พรหมทา. (2542). **พุทธปรัชญา มนุษย์ สังคม และปัญหาจริยธรรม**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- สถาบันวิจัยชาวเขา. (2535). **ชาวเขาในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: กรมประชาสงเคราะห์.
- สุนทรี พรหมเมศ รัต. (2544). **ชาวเขาในประเทศไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.